

רש"י

(כה) קס קס לו – צמרה נתן להם מקל פרחות של תורה פרחות
 בהם, קבת ופרה אלומה ודינין:

9. ערוך השולחן אורח חיים סימן רמב

השבת היא עיקר האמונה בהקב"ה שברא עולמו בששת ימים
 וביום השביעי שבת וינפש וכל שאינו שומר שבת אין לו אמונה
 ...ולכן תיכף שיצאו ישראל ממצרים נצטוו על השבת בפ' בשלה
 עוד קודם מתן תורה

10. מכתב מאליהו חלק ב עמוד 263

"ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך ויום השביעי שבת
 לה' אלוהיך" – פירוש שיום השבת ניתן להשיג בלבנו ענין
 השביתה, שאין במעשים שלנו שום גדר סבה, שנלמד
 לראות את הרוחניות שבגשמיות, שנייחד את הכל לה'
 ...ונכיר כי הכל אך ורק מעשי הי' המה. על כן אמור ז"ל
 על השבת "שתהא כל מלאכתך עשויה" כלומר, האדם
 שיש לו דאגה גדולה לפניו, תתבטל דאגתו לגמרי כשתגיע
 השבת, והיינו על ידי שיפעל בלבנו להבין ולהכיר כי השי"ת
 הוא סיבת הכל ואין סבה זולתו.... וזהו אשר השבת
 מקדשת את כל השבוע, כי מהשבת ילמד לכל ששת הימים
 כי אין ממש במעשי עצמו כלל....

11. אפריון (רבי שלמה גאנצפריד)

הקשו המפרשים דהוה ליה למימר 'תעשה מלאכה' (בפתח תחת
 האות ת), ועוד כי עשיית מלאכה אין צריך להזכיר, ומהראוי
 שיאמר ביום השביעי לא תעשה מלאכה. ונראה לפי עניות דעתי,
 כי הנה ידוע שהאדם אשר הוא מאמין כי אין עניות מן האומנות
 ואין עשירות מן האומנות, אלא הכל לפי זכותו בהשגחת ה' יתברך
 שמו, לאדם כזה נקל לו לשבות ביום השבת. אבל מי שאינו מאמין
 בזה ומדמה בדעתו כחי ועוצם ידי עושה את החיל, לאדם כזה
 קשה לשמור את השבת כראוי, כי יחשוב בלבבו אם הייתי עושה
 גם היום מלאכה הייתי מרויח יותר. וזה שאמר 'ששת ימים תעשה
 מלאכה'

12. תלמוד בבלי מסכת שבת דף קיג עמוד א

ובכדתו מעשות דרכיך, וכבתו – שלא יהא מלבושך של שבת
 כמלבושך של חול...מעשות דרכיך – שלא יהא הילוכך של שבת
 כהילוכך של חול. ממצוא הפצץ – הפצין אסורין, הפצי שמים
 מותרין. ודבר דבר – שלא יהא דבורך של שבת כדבורך של חול

13. שפתי חיים מידות ועבודת ה' חלק ב עמוד תרכא

אין כוונת חז"ל במאמרם רק לכך שבשבת צריך לאכול אוכל
 טוב וטעים יותר מאשר בימות החול, ולהתלבש במלבושים
 נאים ומשובחים יותר, אלא עיקר כוונת חז"ל היא שבשבת
 צריכים לשנות את ההנהגה בכל השטחים מימות החול...

לנצל את יום השבת בצורה נכונה

14. בית יוסף אורח חיים סימן רצ

בתנחומא ויקהל משה בעלי אגדה היו אומרים מתחלת התורה ועד
 סופה אין בה פרשה שנאמר בה קהלה בראשה אלא פרשה זו בלבד
 ולמה כך אמר הקדוש ברוך הוא למשה רד ועשה לי קהלות גדולות
 בשבת כדי שילמדו כל הדורות הבאים אחריו להקהיל קהלות בכל
 שבת להכנס בבתי כנסיות ובתי מדרשות ללמוד בהם תורה לרבים,
 דבר אחר ויקהל משה אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל אם אתם
 נקהלים בכל שבת ושבת בבתי כנסיות ובבתי מדרשות וקורין בתורה
 ובנביאים מעלה אני עליכם כאילו המלכתם אותי בעולמי

פרשת ויקהל – שליטה לעומת נשלטות

הסוד שבמלאכת הבערה

1. שמות פרק לה, א-ג

(א) ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה
 הדברים אשר צוה ה' לעשות אתם: (ב) ששת ימים תעשה
 מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לה' כל
 העשה בו מלאכה ימות: (ג) לא תבערו אש בכל מושבותיכם
 ביום השבת: פ

2. תלמוד בבלי מסכת שבת דף ע עמוד א

תלמוד לומר: לא תבערו אש, הבערה בכלל היתה (ללא תעשה כל
 מלאכה), ולמה יצאת – להקיש אליה, ולומר לך: מה הבערה שהיא
 אב מלאכה וחייבין עליה בפני עצמה – אף כל שהוא אב מלאכה
 חייבין עליה בפני עצמה. – שמואל סבר לה כרבי יוסי, דאמר:
 הבערה ללא יצאת. (שמן חייבין עליה כרת וסקילה כשאר מלאכות...).

3. תלמוד בבלי מסכת שבת דף קיט עמוד ב

אמר רב יהודה בריה דרב שמואל משמיה דרב: אין הדליקה מצויה
 אלא במקום שיש חילול שבת....

4. כלי יקר שמות פרק לה

ועל צד הרמז ירמוז כאן אל העונש של מחללי שבת, כדאיתא
 אמר רב אין דליקה מצויה אלא במקום חילול שבת... ואמר
 לא תבערו אש, לא תגרמו לכם על ידי שלא תשמרו את השבת
 כראוי שתבער האש בכל מושבותיכם בבתי ספונים שלכם ביום
 השבת

5. תורה תמימה קהלת פרק ט

כי לכלב חי וגו' - אמר ליה אנדרינוס קיסר לר' יהושע בן
 חנניה, אנכי טוב ממשה רבך לפי שאני חי והוא מת, אמר ליה
 ר' יהושע, היש בכחך לגזור שלא יבעירו בני מדינתך אש
 שלשת ימים, אמר ליה, אין, אזיל וגזר, לערב עלו על בית
 חומה וראו עשן עולה, אמר ליה רבי יהושע מה זה, אמר ליה,
 שר אחד נחלה ואמר הרופא שכל זמן שלא ישתה חמין לא
 יתרפא, אמר ליה ר' יהושע, אתה עודך גזור בטלה גזרתך,
 ומשה רבינו גזר עלינו לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום
 השבת ועדיין לא נתבטלה גזירתו

הבערה – ביטוי לשליטה

6. ספורנו שמות פרק לה

(ג) לא תבערו אש. אף על פי שהבערה בעצמה היא קלוקל על
 הרוב, מכל מקום בהיותה כלי לכל המלאכות או לרובן היא אסורה
 בשבת:

7. רש"י הירש שמות פרק לה

(ג) לא - תבערו אש וגו'. הבערת אש אינה לכאורה פעולה
 יוצרת אלא פעולה הרסנית. מאידך, דווקא הוצאת האש
 המלאכותית היא הכוח המביא ומבטיח לאדם את שלטונו
 האמתי על העולם הגשמי. רק על - ידי האש עושה לו האדם
 את כלי - מלאכתו וחודר אל תוך תוכם של החומרים, מפרידם
 ומעצבם. לפיכך אנחנו מבינים, מדוע הוציא הכתוב את
 הבערה, כסוג של מלאכה, מכל שאר אבות המלאכות.

8. שמות פרק טו, כב-כה

(כב) ויסע משה את ישראל מים סוף ויצאו אל מדבר שור
 וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים... (כה) ויצעק
 אל ה' ויורהו ה' עץ וישקה אל המים וימתקו המים שם שם
 לו זק ומשפט ושם נסוהו:

שתלטנות ביחס לסביבה

22. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף ק"ח עמוד א

אמר רבי יהושע בן לוי: בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא לאדם וקוץ ודרדר תצמיח לך, זלגו עיניו דמעות, אמר לפניו: רבונו של עולם, אני וחמורי נאכל באבוס אחד? כיון שאמר לו בועת אפך תאכל לחם – נתקררה דעתו.

23. והגדת בראשית עמוד 78

לאבד את גן העדן ניהא. על חטא יש לשלם. לעמול בפרך, ניהא, אבל שאני אעמוד בצד זה של האבוס והחמור בצד השני, ונסתכל זה לזה בעיניי, ונבלוס תבן, ונגרוס דרדרים, בבקשה זה לא. ...

24. שופטים פרק טז פסוק כח

וַיִּקְרָא שְׁמִשׁוֹן אֶל ה' וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי ה' יְכַרְנִי נָא וַיִּזְקַנֵּי נָא אֶף הַפְּעַם הַזֶּה הָאֱלֹהִים וְאֶנְקְמָה נָקָם אֹזוֹת מִשְׁתֵּי עֵינַי מִפְּלִשְׁתִּים: רש"י

(כח) זכרני נא – זכור כ' שנה ששפטתי את ישראל ולא אמרתי לאחד מהם העבד לי מקל זה ממקום למקום:

25. שיחות מוסר מאמר עה

אבל לכאורה יש לשאול, מאחר ששפט את ישראל עשרים שנה, בלי ספק כיבדוהו כראוי לכבודו, והרי "נטל" כבוד פעמים רבות, ולכאורה יש כאן יותר מאשר "העבר לי מקל ממקום למקום", וא"כ האיך נשתבח שמשון בעצמו שלא נטל מאומה מישראל? אלא שהן הן הדברים האמורים, שמשון הגיע למידת "ההשתוות", וכל הכבוד שכיבדוהו ישראל לא נגע אליו כלל, וכאלו כיבדו לאחר זולתו, והוא עצמו לא נטל מאומה מכל הכבוד והיקר שנעשה לו, והיה יכול לומר שבכל עשרים השנים ששפט את ישראל לא נהנה מהם כלום

הבטה על ראשית הדרך מצילה מהשררה

26. והגדת מגילה עמוד 9

בגמרא (מגילה י"ב) אמרו ש'ויהי' הוא לשון צער ואלו "ויהי" לשון שמחה (אסתר רבה הקדמה אות יא) ומדוע? מפני, ש'ויהי' לשון עתיד. אותם נמהרים, שרוצים להשיב רצונם להפיק משאלתם, שועטים את העתיד בעיניים עורות, סופם צער ומפח נפש. ואלו "היה" לשון עבר. אלו ששוקלים צעדיהם על סמך ידיעותיהם המוקדמות ונסיון העבר, סופם הצלחה ושמחה.

27. תלמוד בבלי מסכת מגילה דף יב עמוד ב

אמר רבא: שלחה ליה: בר אהוריריה (סומך הסוסים) דאבא! אבא לקבל אלפא חמרא שתי ולא רוי, וההוא נברא אשתמי בחמריה. מיד וחמתו בערה בו.

28. משנה מסכת אבות פרק ג

עקביא בן מהללאל אומר הסתכל בשלשה דברים ואי אתה בא לידי עבירה דע מאין באת ולאן אתה הולך ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון מאין באת מטפה סרוחה...

29. תלמוד בבלי מסכת חולין דף פט עמוד א

אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל: הושקני בכס, שאפילו בשעה שאני משפיע לכם גדולה אתם ממעטין עצמכם לפני, נתתי גדולה לאברהם – אמר לפני ואנכי עפר ואפר, למשה ואהרן – אמר ונחננו מה, לדוד – אמר ואנכי תולעת ולא איש

30. שמות פרק מ, לו-לז

(לו) וַיְהִי־לְעֹלֹת הָעֵנָן מִעַל הַמִּשְׁכָּן יִסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל מִסְעֵיהֶם: (לז) וְאִם לֹא יַעֲלֶה הָעֵנָן וְלֹא יִסְעוּ עַד יוֹם הָעֲלֹתוֹ:

31. העמק דבר שמות פרק מ פסוק לו

וכתיב עד יום ולא כתיב עד עת העלותו, ללמד שהיה עתים שהכל מוכן לנסיעה, אבל לא הלך הענן איזה ימים, וכן היה בעת שנצטרעה מרים, והעם לא נסע עד האסף מרים, היינו שהיה הכל מוכן לנסיעה ולא נסעו, והוא משום שלא הלך הענן:

15. בית הבחירה (מאירי) מסכת שבת דף ק"ח עמוד ב

ובירושלמי אמרו במה מענגו מר אמר בשינה ומר אמר בתלמוד תורה ולא פליגי כאן בתלמיד כאן בבעל הבית ופירשו בה רבותי שהתלמיד מענגו בתלמוד תורה ובעל הבית בשינה ואני אומר הפך הדברים שהתלמיד ששונה כל ימי השבוע מקיים בשבת עונג שינה שלא יהא שכלו לוואה יותר מדאי אבל בעל הבית שמתעסק כל ימות החול בעסקיו ראוי לו להתעסק מעט בשבת בתלמוד תורה דרך עונג

16. רמ"א אורח חיים הלכות שבת סימן רצ

ופועלים וב"ב שאין עוסקים בתורה כל ימי שבוע, יעסקו יותר בתורה בשבת מת"ח העוסקים בתורה כל ימי השבוע, והת"ח ימשיכו יותר בעונג אכילה ושתייה קצת, דהרי הם מתענגים בלמודם כל ימי השבוע

17. והגדת שמות פרשת ויקהל עמוד 576

אני יורד מהבית ביום שישי ורואה שהשכן עולה עם שני סלים מלאים, מקיים מצוות "והיה ביום השישי הכינו את אשר יביאו". הלכה פסוקה אשריו ואשרי חלקו... העפתי מבט, הסלים מלאים ניירות. נו גם את זה צריך... "מה זה" שאלתי. "עיתונים", ענה "עונג שבת". תמידים כסדרם ו"מוספים" כהלכתם. מותר? נניח, ואם מתענג, אולי רצוי אבל אוי לו שזה תענוגו!

כעס – תוצאה של הרגשת השליטה

18. של"ה פרשת ויקהל פקודי דרך חיים תוכחת מוסר

כח. 'לא תבערו אש בכל משבתיכם ביום השבת' רומז לאש המחלוקת ואש הכעס, שצריך האדם לזוהר שלא להבעיר אותו עולמית, ומכל שכן ביום השבת קודש שאין בו עורב בו אש של גיהנם, והכועס בשבת או עושה מחלוקת חס ושלום, גורם להיות חמת הגיהנם בו עורב בו בר מינן.

19. תניא איגרת הקודש פרק כה

והוא בהקדים מארז"ל כל הכועס כאילו עובד עכו"ם וכו'. והטעם מובן ליודעי בינה לפי שבעת כעסו נסתלקה ממנו האמונה כי אילו היה מאמין שמאת ה' היתה זאת לו לא היה בכעס כלל ואף שבו אדם שהוא בעל בחירה מקללו או מכהו או מזיק ממונו ומתחייב בדיני אדם ובדיני שמים על רוע בחירתו אעפ"כ על הניזק כבר נגזר מן השמים והרבה שלוחים למקום ולא עוד אלא אפילו בשעה זו ממש שמכהו או מקללו מתלבש בו כח ה' ורוח פיו יתי המחיהו ומקיימו

20. כף החיים סימן כז אות לה

כתב החיד"ל בספרו מורה צדק צאלצע (סימן קמ) בהעלות המנחה בערב שבת קודש, הוא עת מסוכן למחלוקת בין איש לאשתו, והרבה טורח הסטרא לחרחל לחרחל ריב. והאיך הירא יכופ את יצרו, ולא יעורר קום מחלוקת והקפלה, ולדרכה יבקש שלום. ולנכי עבדו מוסקי על דבריו, לאני הגבר לאה עני, שצכל בית שהיה מחלוקת בערב שבת לעת ערב או צליל שבת, היה צדוק ומנוסה כי רעה נגד פניהם, ולא ילאו נקיים צאותו צדוע צאיה מקרה רע, זוק ותשכח

21. בן איש חי שנה שניה פרשת וירא

ודע כי הנה כל אדם העושה קטטה ומריבה עם אשתו או בניו או משרתיו, ודאי נראה לו שהדין עמו, וראוי לריב על המכשלה שיצאה מתחת ידם בעיני הבית, אך באמת מי שיש לו מוח בקדקדו, בין יבין שאם יצא איזה מכשול מתחת ידם איננו נעשה מאתם, ואין זה מעשה ידיהם, אלא הוא מעשה שטן כדי לחרחר ריב ומדון בעת ההיא, ואם השטן עומד כנגד האשה או המשרת ומכשילם בעיני הבית לעשות דבר שאינו מתוקן לבעה"ב, מה כולם לדחות מעשה שטן, וכי יש אדם שיוכל להלחם עם השטן ולנצח

סיכום - פרשת ויקהל- שליטה לעומת נשלטות

הסוד שבמלאכת הבערה

1-2- לאחר יום הכיפורים לאחר שירד משה מן ההר נאספו אליו כל ישראל. משה פותח במצוות השבת – "ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לה' כל העושה בו מלאכה יומת". ידוע שיש ל"ט אבות מלאכה, אך כשהתורה רוצה לתת דוגמא למלאכה אסורה היא לא מביאה את כל המלאכות אלא רק מלאכה אחת - מלאכת הבערה – "לא תבערו אש בכל מושבותיכם". בגמרא נחלקו רב ושמואל מדוע יצאה מלאכת "הבערה" מהכלל של "לא תעשה כל מלאכה". דעת שמואל, שבשונה משאר המלאכות עליהם חייבים סקילה, העובר על מלאכת מבעיר בשבת עבר על לאו אבל אינו חייב סקילה ומשום כך בודדו אותה משאר המלאכות. רב חולק על שמואל (וכן נפסק להלכה) וסובר שדין העובר על מלאכת הבערה שווה לדין העובר על שאר מלאכות ועל כולם חייבים סקילה ויצאה הבערה כדי להקיש אליה שאר מלאכות ולומר "מה הבערה שהיא אב מלאכה וחייבים עליה בפני עצמה, אף כל שהוא אב מלאכה חייבים עליה בפני עצמה". לפי דברי שמואל הבערה היא דוגמא לכל המלאכות ויש להקשות מדוע דוקא מלאכת זו נבחרה לשמש כדוגמא ולא מלאכה אחרת.

3-4 – בגמרא אמרו משמיה דרב "אין הדליקה מצויה אלא במקום שיש חילול שבת" הכלי יקר ביאר שדבר זה רמז בפרשתנו שנאמר "לא תבערו אש", כלומר לא תגרמו לכם על ידי שלא תשמרו את השבת כראוי שתבער אש בכל מושבותיכם. ויש להוסיף ולהקשות מדוע העונש על חילול שבת הוא דוקא באש.

5- במדרש מובא שאנדרינוס קיסר אמר לר' יהושע בן חנניה "אנכי טוב ממשה רבך לפי שאני חי והוא מת". שאל ר' יהושע את אנדרינוס: "האם יש בכוחך לגזור שלא יבעירו בני מדינתך אש שלושה ימים? ענה הקיסר הגאוותן "כן". הלך וגזר. באותו ערב עלו ר' יהושע והקיסר על אחד מגגות הבתים וראו שמאחד הבתים עולה עשן. אמר ר' יהושע לקיסר: "אתה עודך גוזר בטלה גזרתך, ומשה רבנו גזר עלינו לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת ועדיין לא נתבטלה גזרתו". בנוסף לשתי הקושיות שהקשנו נוסף להקשות עוד קושיא אחת. מדוע דוקא מלאכת הבערה זוכה להיות המלאכה שדרכה מוכיח ר' יהושע לקיסר את נאמנותם של ישראל לשמירת השבת ומתוך כך הוכיח גם את גדולתו של משה?

הבערה – ביטוי לשליטה

6-7 – נתחיל לענות על הקושיא הראשונה ולאט לאט יתבהרו גם שתי הקושיות הנוספות.

הספורנו מתרץ שמכל המלאכות דוקא מלאכת הבערה מוזכרת בתורה, משום שמלאכה זו בשונה משאר המלאכות היא על פי רוב מלאכה מקלקלת, אך כיון שמלאכה זו היא כלי לכל המלאכות או לרובן לכן אסורה בשבת. במבט ראשוני התירוץ נראה תירוץ מאד טכני - היה חשש שאנשים יחשבו שמלאכת הבערה אינה מלאכה יוצרת אלא מקלקלת, לכן באה התורה להשמיע שגם היא מלאכה. אמנם הרש"ר הירש מבאר את הדברים יותר ומדבריו ניתן ללמוד יסוד גדול שבו נתעסק בשיעור זה.

כפי שביאר הספורנו פעולת ההבערה על פי רוב היא פעולה שאינה יוצרת אלא מקלקלת והורסת. מאידך דוקא פעולת הבערת האש המלאכותית היא הכח המבטיח לאדם את שלטונו האמתי של העולם הגשמי. רק על ידי האש עושה לו האדם את כלי מלאכתו וחודר אל תוך תוכם של החומרים, מפרידם ומעצבם. וכפי שאמר הספורנו שמלאכת הבערה היא כלי לכל המלאכות. במילים אחרות ניתן לומר שבימות החול מלאכת הבערה מבטאת באופן הברור ביותר את "שליטתו" המדומה של האדם בבריאה. ששה ימים עובד האדם, יוצר, משנה ומפתח. העשייה האקטיבית עלולה לפתח אצל האדם את תחושת השליטה, לפתח את התחושה שפיתוח הדברים תלוי ברצונו של האדם ברצונו עושה כך וברצונו עושה כך. יום השבת מציל את האדם מתחושת השליטה, יום השבת מחדד לאדם שיש מנהיג לבירה ואנו רק שליחים, יש שליט אחד וכולנו עומדים תחתיו. דוקא מלאכת הבערה יצאה מכל המלאכות משום שבמלאכה זו בא לידי ביטוי בצורה הכי קיצונית "שלטונו" המדומה של האדם במציאות. דרך השביתה ממלאכה זו אנו מבינים שהיסוד אותו באה התורה להשריש לנו ביום השבת הוא שאין האדם שולט על המציאות אלא נשלט ביד ה' יתברך.

8-10 – לאחר קריעת ים סוף הולך עם ישראל במדבר שלושה ימים ולא מוצא מים. העם מבקש מים, מגיעים למרה והמים מרים. משה צועק אל ה', לוקח עץ, זורק למים, המים נעשים מתוקים והעם מרווה את צימאונם. באותו מקום משה נותן לישראל כמה מצוות מצוות אלו הם המצוות היחידות שמהם נותן לישראל לפני מתן תורה – "שם שם לו חוק ומשפט ושם ניסוהו" ומהם המצוות? רש"י מברר על פי חז"ל שהמצוות הם שבת, פרה אדומה ודינין. המצווה הראשונה שבת! מדוע? משום ששמירת השבת כפי שכותב ערוך השולחן היא עיקר האמונה בהקב"ה שברא עולמו בששת ימים וביום השביעי שבת וינפש. מי שאינו שומר שבת אין לו אמונה ומשום כך תיכף שיצאו ישראל ממצרים נצטוו על השבת. אסור שרגע אחד יהיה אדם בתחושת שולט, האדם חייב להחזיר ולחדד לעצמו שבעולם הזה אנו תמיד בעמדת נשלטים ולא שולטים, לא אנו מחליטים אם יהיה כך או יהיה כך אלא הקב"ה הוא המחליט ואנו המוציאים לפועל. משום כך אי אפשר לחכות עם הציווי על שמירת השבת עד למעמד הר סיני ומיד כשיצאו ישראל ממצרים הם מקבלים את הציווי על שמירת השבת.

כותב המכתב מאלוה' שיום השבת בא כדי להורות לנו שנייחד את הכל לה', נכיר כי הכל אך ורק מעשי ה' המה. השבת מקדשת את כל ימי השבוע, משום שמהשבת נלמד לכל ששת הימים כי אין ממש במעשינו והכל ממנו יתברך. כמובן שכבר ראינו בשיעורים קודמים שאין זה אומר שלא לעשות בימי השבוע, להפך התורה מצווה "אשר ברא אלוקים – לעשות! ששת הימים נועדו לעשייה, לפיתוח, ליצירה, אך גם לאחר כל זאת חובת האדם לדעת שהוא ת.פ (תחת פיקודו) של הקב"ה ואת הידיעה הזו קונה האדם ביום השבת ומתוכה הוא יוצא לששת ימי המעשה.

11- הרב גאנצפריד בספרו אפריון הקשה מדוע כתוב תעשה מלאכה ולא תעשה מלאכה, ועוד הקשה מדוע בכלל צריך להזכיר עשיית מלאכה כל ששה ימים וכי לא די לצוות על אי עשיית מלאכה ביום השביעי? ותירץ, שהתורה באה להדגיש שכל העושה והעניות אינם מן האדם אלא מריבונו של עולם, וגם אם לעין נראה לנו שהאדם הוא הפועל ומדמה בעצמו שכוחו ועצם ידו עשו לו את החיל הזה, אין הדבר כן והכל מאת ה'.

לצערנו פעמים רבות אנו מוצאים את עצמנו מנצלים את השבת לא כדי לחדד את ההכרה האמונית אלא כדי לאגור כוחות פיזיים על מנת שנוכל להמשיך ולעבוד בששת ימי המעשה. כיון שאדם לא יכול לישון ולאכול כל היום, את הזמנים "המתים" הוא ממלא בקריאת עיתונים שם הוא יכול להתעדכן מה היה בתיק 1000, מה היה בתיק 2000, מה עתיד להיות בתיק 3000 והוא כבר קורא גם נבואות על תיק 4000. האם השבת באה כדי שנתעדכן בפוליטיקה?! האם השבת באה כדי שנתמלא בעוד הוצאת שם רע ובעוד מאמרים של כל מיני עיתונאים שהחליטו להתלבש על עוד רב שהעביר שיעור על מעמד האשה? השבת באה כדי שנמלא את המצברים ברוחניות שתלווה אותנו בששת ימי המעשה.

כל קהילה חייבת ליצור לעצמה שעות לימוד קבועות בחבורה. חשוב ליצור חוויה ואוירה טובה סביב הלימוד. לפני התפילה, אחרי התפילה, בין הארוחות ואחרי מנחה, לא משנה מת העיקר שזה יהיה קיים!!

כעס – תוצאה של הרגשת שליטה

18-21 – תרוץ נוסף על השאלה מדוע התורה השתמשה במלאכת הבערה כדוגמא לכל המלאכות מצאנו בשל"ה הקדוש. השלה אומר שהתורה באה לרמוז על אש המחלוקת – לא תבערו את אש המחלוקת ואת אש הכעס בכל מושבותיכם. אמנם הזהירות מן הכעס והמחלוקת צריכה להיות בכל ימות השבוע אבל בשבת ההקפדה צריכה להיות בכפל כפליים. ביום השבת אש הגיהנום לא בוערת וכיון שכך מי שכועס בשבת גורם לכך שאש הגיהנום תבער בו בר מינון. איך כל זה קשור למה שראינו עד עכשיו? בעל התניא מבאר שבשעה שאדם כועס הוא מסלק מעליו את האמונה "כי אילו היה מאמין שמאת ה' היתה זאת לא היה בכעס כלל". כאשר אדם מקבל מכה מפלוני אלמוני, אם האמונה שהבורא שולט והאדם נשלט חזקה אצלו על מה יכעס כאשר פלוני הכה אותו והרי ללא רצון ה' לעולם לא היה מצליח פלוני להכותו וכיון שהצליח להכותו מאת ה' היתה זאת ומה לו לכעוס על אותו אדם והרי כל העסק שלו הוא עם הבורא. (כמובן שהגזירה על פלוני שיקבל מכה היא גזירה ומאת ה' היא אבל מי השליח לתת את המכה זה כבר בבחירתו של האדם והמכה ייענש על כך שהוא בחר להיות השליח). משום כך אנו מבינים מדוע בשבת ההקפדה על הכעס צריכה להיות גדולה יותר משאר ימות השבוע, משום שהכעס מטשטש את כל מהות השבת, הכעס מחזק את האדם בעמדת השליטה והשבת באה לחדד את תחושת הנשלט ונמצא שהכעס סותר את כל מהות השבת. משום כך אנו מוצאים שבערב שבת השטן מקטרג והמריבה מצויה, משום שכל עניינו של השטן להכשילנו בכך שנתחזק בתחושת השולט ולהחלישנו בתחושת הנשלט.

התורה באה לומר שכשאדם מאמין שהעושר והעניות ממנו יתברך בנקל לו לשבות ביום השבת, הוא אינו חושב כמה כסף הוא מפסיד מכך שהוא שובת משום שהוא יודע ש"לי הכסף ולי הזהב נאם ה' צב-אות" ואם יעבוד בשבת נגד רצון הבורא הדבר יהיה לו רק לרועץ. לעומת אדם שכל אמונתו היא בידיו שלו ב"כוחי ועוצם ידי" וחושב שהכל בשליטתו, לאדם כזה קשה לשמור את השבת כראוי משום שבכל עת חושב בלבבו שאם היה עושה מלאכה גם ביום השבת היה מרוויח יותר.

12-13 - בגמרא מבואר שהתנהלותו של היהודי ביום השבת צריכה להיות שונה לגמרי מהתנהלותו ביום חול – "שלא יהיה מלבושך של שבת כמלבושך של חול, שלא יהא הילוךך של שבת כהילוךך של חול ושלא יהיה דיבורך של שבת כדיבורך בחול". האם שינוי ההתנהלות בא כדי להתענג בשבת יותר מימות החול? בספר שפתי חיים מדייק מכך שעלינו לשנות את התנהלותנו בכל התחומים, אנו מבינים שהשינוי מהותי הרבה מעבר לתענוגות, השינוי בא להורות לאדם ולחדד שיש כאן יום מיוחד, יום שממנו אנו יונקים את הכוחות הרוחניים לכל השבוע. אדם שהתנהלותו ביום השבת זהה להתנהלותו ביום חול עלול לפספס את ההפנמה הנדרשת מיום זה.

לנצל את יום השבת בצורה נכונה

14-17 – בב"י מביא מדרש תנחומא על פרשתנו בו מבואר שהפרשה היחידה בכל פרשיות התורה שפותחת בראשה בהקהלת ישראל היא פרשתנו ומדוע? אלא כך אמר הקב"ה למשה, רד ועשה לי קהילות גדולות בשבת כדי שילמדו כל הדורות הבאים אחריו להקהיל קהילות בכל שבת להיכנס בבתי כנסיות ובתי מדרשות ללמוד בהם תורה לרבים, ועוד אומר המדרש שעל ידי שנקהלים ישראל בכל שבת ושבת בבתי כנסיות ובבתי מדרשות וקוראים בתורה ובנביאים מעלה עליהם הקב"ה כאלו המליכו אותו בעולמו.

יום השבת הוא יום בו אנו מחזקים את אמונתנו בבורא עולם, כדי לחזק את האמונה עלינו להתעסק בתורה, עלינו להתעסק בדברים של קדושה, מתוך ההתעסקות החיובית אנו באים להפנמת היום הגדול הזה ומתוך הפנמה זו אנו פועלים בשאר ששת ימי המעשה.

המאירי מביא ירושלמי בו מובאות שתי דעות כיצד לענג את השבת, מר אמר – מענגו בשינה ומר אמר מענגו בתלמוד תורה. ומסיים הירושלמי "ולא פליגי כאן בתלמיד כאן בבעל בית". המאירי מסביר שרבותיו פירשו שבעל בית מענג את השבת בשינה ותלמיד מענג בתלמוד תורה, אך הוא חולק וסובר להיפך שבעל בית שכל היום עסוק בעשייה, בשבת יעסוק בתורה ותלמיד שכל השבוע עסוק בתורה בשבת יתענג בשינה וכן פסק הרמ"א בסימן ר"צ. מדוע? לפי היסוד שלמדנו הכל מובן, השבת הוא יום של אמונה, יום בו אנו צריכים להחדיר אל תוכנו את ההכרה שהכל ממנו יתברך. אדם שבמשך ששת ימי המעשה טרוד במלאכתו וכמעט לא נפגש עם התורה, שבת הוא היום היחיד בו הוא יכול לצלול אל הקודש, להתענג עליו ולחזק בנפשו את בניין האמונה, לעומת זאת אדם שבששת ימי המעשה זוכה לשבת ולהתעסק בתורה, החשש ליפול בתחושת השליטה קטנה בהרבה לעומת החשש ששכלו יתעייף ולכן כדי ששכלו יישאר חריף ומחודד אפשר לענג את השבת בשינה יותר משאר ימות החול כדי ששכלו יהיה כשיר בששת ימי המעשה.

וכך בהמשך החיים, יוצאים לעולם התעסוקה בהתחלה לימודים ואחר כך סטאז', בתקופת הסטאז' האדם מרגיש הרגשת נחיתות, כולם מבינים יותר ממנו או לפחות חושבים שמבינים יותר ממנו. רצונו של כל סטז'ר שיתייחסו אליו יפה, כשיש לו שאלות הוא רוצה לקבל תשובות עם חיוך, הוא לא סובל שמתייחסים אליו בצורה מזלזלת והוא גם לא אוהב שמסתכלים עליו מלמעלה למטה. הסטז'ר שלנו הלך וגדל ופתאום הכל התחלף הוא נהיה בעל מקצוע ועכשיו באים סטז'רים אחרים ללמוד ממנו.

מה היחס שלו לאותם סטז'רים? יש כאלו שמתייחס יפה ומבינים שהשליחות שלהם בעת הזו היא להכשיר את הדור הבא. ויש כאלו שמנצלים את מעמדם ואת היחס המזלזל שהם קיבלו מהגדולים מהם ובאותו יחס בדיוק הם מתייחסים לאלו שנמצאים תחתיהם.

גם ביחס שבין הורים לילדים אסור שתכנס שליטה וכוחנות. תפקידו של האבא לחנך ותפקידו של הילך להתחנך. חלק מאחריותו של המחנך הוא לקבוע גבולות ולומר זה אסור וזה מותר. הורה ש"יחנך" את ילדיו מתוך רצון לשלוט, אפשר להודיע לו חגיגת שהוא קיבל ציון 0 בחינוך וברגע שלילד יהיה יותר כוח ממנו הוא ימצא את עצמו עומד בפני שוקת שבורה. כבר דיברנו בעבר כיצד ניתן לזהות האם הורה נמצא בעמדת שליטה על ילדיו. הורה שמכל חוצפה יוצא מהכלים, הורה שמאיים על ילדיו, הורה שמרגיש פגוע מהילד, הורה שמרגיש מאוים או מפחד מהילד, הוא הורה שמחפש לשלוט על ילדיו. לעומת זאת הורה שלא חושש לתת הוראות לילדיו וכשילדיו לא עומדים בהוראות הוא לא יוצא מהכלים ומתחיל לצרוח כמו משוגע, הורה כזה הוא הורה שעושה את תפקידו בנאמנות ובעז"ה גם יצליח בחינוך. הרבה פעמים דווקא עמדת שליטה גורמת לכך שהורה לא יהיה נאמן לכללי הבית אותם הוא בעצמו קבע. אדם שמחפש שליטה הוא אדם שבכל פעולה הוא בוחן האם ההתקשות תערער את מעמדו כשולט או שמא תחזק את מעמדו, פעמים התשובה תהיה כך ופעמים כך ובהתאם לכך ההורה ישנה את כללי המשחק, לעומתו אדם שלא מחפש שליטה יהיה נאמן הרבה יותר לכללים אותם הוא הציב, משום שכל עניינו למלא את שליחותו, ומשמעותה של חוסר יציבות היא מעילה בשליחות. כיבוד הורים זו מצווה על הילדים כלפי הוריהם אבל הורה שמחפש שהילדים יכבדו אותו הוא הורה שמחפש שליטה. כבוד לא דורשים, כבוד נתנים, הכבוד הוא תפקידם של הילדים ובאחריותם של הילדים, ילד שבוחר לא לכבד את הוריו זו בעיה שלו ואין בכך שום פגיעה במעמדו של ההורה, אמנם בכך שההורה לוקח אחריות על הילדים ודורש מהם שיכבדו אותו הוא מנסה לשלוט עליהם וחופז מזלזול הוא לא יקבל כלום... (כמובן שחובתם של הילדים לכבד את הוריהם בכל מצב, גם ילד שההורה שלו מחפש שליטה מצווה עדין ב'כבד את אביך ואת אמך'. כל כוונתי לומר לנו ההורים שאם אנו באמת רוצים להצליח בהורות שלנו ובחינוך הילדים, ניתן לעשות זאת רק מתוך תחושת שליחות ולא מתוך תחושת שתלטנות)

בכף החיים הביא את דברי החיד"א שערב שבת הוא עת מסוכן למחלוקת בין איש לאשתו והסטרא אחרא עובד שעות נוספות כדי לחרחר ריב. הוסיף עליו כף החיים שראה בעיניו שכל בית שהיתה בו מחלוקת בערב שבת גם במהלך השבוע הם לא יצאו נקיים. ולכאורה למה נענש האדם בכך שהכעס ממשיך גם במהלך השבוע? אלא שאין כאן עונש אלא תוצאה טבעית. אדם שכועס בערב שבת לא מתחבר לתחושת הנשלת, הוא נשאר בעמדת שולט ועמדה נפשית זו מלווה אותו גם בהמשך השבוע.

הבן איש חי מביא עצה שתעזור לאדם להתגבר על תחושת הכעס בערב שבת – כאשר רואה אדם שיצאה מכשלה מאשתו או מבניו יבין שמכשול זה איננו נעשה מאתם ואין זה מעשה ידיהם, אלא הוא מעשה שטן כדי לחרחר ריב ומדון בעת ההיא. שוב אנו רואים עד כמה האדם צריך להרגיל את עצמו לשנות את נקודת המבט, במקום לייחס את השליטה לבני האדם עליו לייחס את השליטה לבורא ובאופן זה לא יבוא האדם לכלל כעס. משל למה הדבר דומה. לפלוגת חיילים שיוצאת למשימה לילית, הולכים שעה שעתיים ופתאום מפקד הפלוגה מודיע על שינוי בתכנית. האם החיילים ישאלו שאלות (במידה והם לא ביינישים...)? חיילים טובים לא שואלים שאלות, הם מבינים שמפקד הפלוגה רוצה בהצלחת המשימה והם מאמינים בו שהוא מקבל החלטות נכונות בהתאם לתנאי השטח. מתוך מה מגיע אמונת החיילים במפקדם? מתוך הידיעה שהוא המפקד והם החיילים. כך בדיוק צריך להיות היחס בינו לבין הבורא, כאשר אנו מבינים שאנו רק חיילים והקב"ה הוא המפקד העליון, גם כאשר מתרחשים דברים שלא ציפינו להם אנו לא כועסים ויודעים שהמפקד שהביא עלינו את הדברים האלו הביא אותם משום שהם לטובתנו.

שתלטנות ביחס לסביבה

עד כאן דיברנו על היחס של שולט ונשלט בינו לבין הבורא וכעת נעבור לדבר על היחס של שולט ונשלט בין איש לרעהו. 22-23 – בגמרא אמר ר' יהושע בן לוי שבשעה שאמר הקב"ה לאדם קוץ ודרדר תצמיח לך, זלגו עיניו דמעות. אמר אדם לקב"ה: ריבונו שלעולם, אני וחמורי נאכל באבוס אחד? כיון שאמר לו בזעת אפך תאכל לחם נתקרה דעתו... האוכל של החמור יהיה זמין לפניו והוא יאכל מהאבוס ואתה האדם תצטרך לטרוח ולהכין לחם. מעיר הרב גלינסקי, מה מעניין את האדם הראשון? לאבד את גן עדן ניחא, אבל שאני אעמוד בצד זה של האבוס והחמור בצד השני, ונסתכל זה לזה בעניים ונבלוס תבן ונגרוס דדררים זה כבר מוגזם....

פעמים רבות אנשים במקום להתעסק בתפקיד, בייעוד ובנקודת השליחות שלהם, הם עסוקים במעמד וביכולת השליטה שלהם, ככל שמעמדם הולך וגדל כך גם גדלה הרגשת השליטה על אלו שתחתיהם.

ניתן לראות את התופעה הזו בכל תחומי החיים. מתקופת בית הספר ועד מאה עשרים. כשילד מגיע לבית הספר כולם נראים לו גדולים. פעמים רבות הוא ינסה להתיידד עם ילדים גדולים ממנו כדי לבנות לעצמו הגנה מפני הסביבה. מאד מציק לו כאשר ילדים גדולים מתנכלים אליו ופעמים רבות הוא שואל את עצמו למה הם עושים לו את זה, אבל לאט לאט כשהוא עולה לכיתה ב ולכיתה ג, פתאום הוא מתחיל להרגיש את הרגשת העליונות על אלו שתחתיו. ילד שמתחבר להרגשת העליונות בצורה נכונה ינתב אותה להגשת עזרה ודאגה, ילד שמתחבר להרגשת העליונות בצורה לא נכונה ינתב את ההרגשה הזו לכוחנות שלילית.

עקביא בן מהללאל לא רוצה לדכא אותנו אלא הוא רוצה שנהיה בשמחה ובמקום להרגיש שולטים על החברה ולפתח הרגשת עליונות, נבין שאין שום הבדל ביננו לבין הסובבים אותנו, כולנו באנו מאותו חומר ולכל אחד מאתנו יש את השליחות והייעוד שלו, האם טיפה סרוחה אחת יכולה להרגיש עליונות על טיפה סרוחה אחרת? בודאי שלא שניהם טיפות סרוחות, כל מה שנותר לנו הוא להתמקד בייעודנו האמתי ולא בפיתוח השתלטנות, הכוחנות והכבוד. הדברים לא אמורים רק לגבי רופא מצליח אלא אפילו לגבי מזכירה. ניקח למשל מזכירה רפואית או מזכירה במשרד הפנים וכדו'. מזכירה יש לה הרבה כוח, היא יכולה לדחות אנשים והיא יכולה להתאמץ ולמלא את מבוקשם. כאשר מזכירה מתחברת לייעוד שלה היא תעשה כל מאמץ לגרום לתחושה טובה אצל אלו שעומדים מהעבר השני של שולחן המזכירות. לעומת זאת מזכירה שמנצלת את עמדת הכוח שנתנו לה, פעמים רבות תמעל בתפקידה ותגרום לחוסר נעימות אצל אלו הזקוקים לעזרתה. יש אין סוף דוגמאות, תקחו למשל בלנית במקווה, מדוע בוחרים בלניות בדקדוק רב כל כך? משום שהמעמד של בלנית הוא מעמד מסוכן ואפשר לנצל אותו לרעה.

יש סיפורים מזעזעים על בלניות שבזמן כהונתם נשים העדיפו לא לטבול מחמת חוסר נעימות והרגשת השפלה, וברגע שהצליחו להעביר את הבלנית מתפקידה פתאום מספר הטובלות גדל באופן משמעותי. ה' ירחם! רק לראות לאיזה נזק אפשר לגרום בהרגשת העליונות. גם גבאי בבית כנסת זה תפקיד מאד מסוכן ויש לבחור את הגבאים בקפידה, יש גבאים שמנצלים את מעמדם כדי לדכא אנשים אחרים שהם לא אוהבים, זה ניצול רע של מעמדם והם חוטאים בתפקידם. ל"ע יש רבנים שניצלו ומנצלים את מעמדם ואת ההערכה הגדולה אליהם ועשו ועושים מעשים נוראיים. הסכנה אורבת לכולם ועל כל אחד להיזהר ולהישמר וברגע שהוא מרגיש תחושת עליונות שידע שעליו להזכיר לעצמו מאין הוא בא. לא נאריך בדוגמאות ונעבור רק להביט על אבותינו הקדושים, שכל מה שהביא אותם לרמה אליה הם הגיעו זו ההסתכלות על העבר. אברהם אבינו אמר ואנכי עפר ואפר, משה ואהרן אמרו "ונחנו מה" ודוד אמר "אנכי תולעת ולא איש". בהסתכלות ראשונית ניתן לחשוב שמי שיחשוב שהוא תולעת ולא איש, לעולם לא יוכל להנהיג את ישראל, אך אבותינו מלמדים אותנו בדיוק ההפך. להרגיש תולעת אין הכוונה לא להיות מודע לכוחות אותם נתן לי הקב"ה ולא להוציאם אל הפועל, אלא הרגשת הדימוי לתולעת באה לחבר את האדם לשליחות שלו ולא להיות מסונוור מכל מיני דברים חיצוניים שיגרמו לאדם לסטות מן הדרך. וכי דוד לא רואה שיש הבדל גדול בינו לבין תולעת?! האם דוד משקר?! וכי משה ואהרן לא רואים שהם מנהיגים את ישראל והם היו השליחים להוציא את ישראל ממצרים?! וכי אברהם לא רואה שהוא גבוה מעל העפר?! אלא ודאי שכל כוונתם בדימויים האלו לומר שכשם שלתולעת יש ייעוד והיא יוצאת אל הפועל ולא מתגאה על הזולת כך בנקודה הזו אין שום הבדל בינה לבין דוד המלך, גם לדוד המלך יש ייעוד וכדי לממש אותו על הצד הטוב ביותר אסור לו להתגאות על הזולת, הדימוי לתולעת עזר לדוד להתחבר לרעיון שכשם שהתולעת אין לה עליונות על אף אחד, כך גם לדוד אין עליונות על אף אחד וכל שאיפתו היא לממש את ייעודו.

24-25 – דוגמא חיובית לכך שאדם לא מנצל את מעמדו לרעה מצאנו אצל שמשון. ברגעיו האחרונים, כאשר עומד שמשון בין שני העמודים ואלפי פלישתים עומדים ומסתכלים עליו בביזיון מבקש שמשון מה' "זכרני נא וחזקני נא אך הפעם הזה האלוקים ואנקמה נקם אחת משתי עיני מפלשתים" על המילים זכרני נא אומרים חז"ל שמשון פונה לה' ואומר "זכר עשרים שנה ששפטתי את ישראל ולא אמרתי לאחד מהם העבר לי מקל זה ממקום למקום". ותמה ר' חיים שמואלביץ, הרי מאחר ששפט את ישראל עשרים שנה, בלי ספק כיבדוהו כראוי לכבודו, והרי "נטל" כבוד פעמים רבות, ולכאורה יש כאן יותר מאשר "העבר לי מקל ממקום למקום", וא"כ האיך נשתבח שמשון בעצמו שלא נטל מאומה מישראל? אלא שמשון הגיע למידת "ההשתוות", וכל הכבוד שכיבדוהו ישראל לא נגע אליו כלל, הוא עצמו לא נטל מאומה מכל הכבוד שנעשה לו, והיה יכול לומר שבכל עשרים השנים ששפט את ישראל לא הנהה מהם כלום.

כל זמן שהכבוד נשאר חיצוני לאדם האדם ימלא את תפקידו כראוי, אך ברגע שהוא מתחיל להסתנוור מהכבוד, הרגשת העליונות גדלה ויחד אתה גדל הניתוק מהחברה ובמקום שהאדם יתמקד בשליחותו הוא מתמקד ביחס של הסביבה אליו וכך הוא מועל בתפקידו ובייעודו.

ההבטה על ראשית הדרך מצילה מהשררה

26-29 – כלל ידוע שכל מקום שנאמר "ויהי" לשון צער וכל מקום שנאמר "והיה" לשון שמחה. שואל הרב גלינסקי מדוע ומתוך, מפני ש"ויהי" הוא לשון עתיד, כלומר אדם שכל רצונותיו הם להשביע את רצונו מבלי להביט על העבר ולשקול את צעדיו. לעומת זאת "והיה" הוא לשון עבר ובא להורות על שמחה משום שאדם שמביט על העבר כדי להפיק לקחים ובהתאם לכך לבנות את העתיד ללא ספק עתידו יהיה מזהיר מאותו אחד שלא מביט לאחור. אנו נחدد את הדברים יותר ונוסיף לומר שאחת הסיבות, שכאשר אדם מגיע לגדולה הוא מפתח שליטה על הסביבה שלו היא השיכחה של מהיכן באנו. אילו רופא מצליח יזכור שבעבר גם הוא היה סט"ר, כשם שהוא רצה שיתייחסו אליו יפה כך גם הוא יתייחס לאחרים, אבל אילו הרופא ישכח את אותה תקופה וכל הסתכלותו תהיה רק על מעמדו העכשווי יתכן שמהר מאד הוא ימצא את עצמו מזלזל בסביבה שעל פי ראייתו נמצאת במעמד נמוך יותר.

דוגמא לכך אנו מוצאים אצל אחשוורוש. בגמרא מבואר שבשעה שאחשוורוש אמר לושתי לבוא אל המשתה, ושתי ענתה ואמרה לו: איך אתה מעז לקרוא לי ולבזות אותי, תזכור שהיית שומר אורוות הסוסים אצל סבא! אחשוורוש שמע את הדברים ומיד "חמתו בערה בו" ועשה לושתי מה שעשה. כעבור זמן מאד קצר התחרט על מה שעשה וידע שפעל בצורה לא נכונה. מה היתה הטעות של אחשוורוש? שהוא שכח מהיכן בא. במקום להקשיב לאשתו להתבונן על העבר ולדכא את הגאווה הוא עצם עיניו, ביטל את דברי אשתו וגירש אותה. בטעות של אחשוורוש טועים רבים וגם הם שוכחים מהיכן הם באו. לכן אמר עקביא בן מהללאל הסתכל בשלושה דברים ואין אתה בא לידי עבירה. הדבר הראשון הוא "דע מאין באת", אדם כל הזמן צריך לראות מהיכן הוא בא וככל שנלך אחורה "נגלה" שכולנו באנו מאותו מעמד "מטיפה סרוחה".

31-32 – בפסוקים האחרונים של פרשת פקודי מוזכר עמוד הענן "ובהעלות הענן מעל המשכן יסעו בני" בכל מסעיהם, ואם לא יעלה הענן לא יסעו עד יום העלתו". הנציב מבאר שניסיון של הענן היה ניסיון לא פשוט בכלל, היו זמנים שעם ישראל כבר היה מוכן לנסיעה אבל הענן נשאר במקום ועמד כמה ימים ועם ישראל לא זז, בלי תלונות, נשאר לעמוד במקום, ילדים קטנים, שמש קופחת אבל הם נשארים לעמוד, למה? כי ה' הוא המלך, הם נשלטים ולא שולטים, מי ששוכח שה' הוא המלך ומרגיש שהוא שולט, לא יכול להישאר רגוע. אדם קבע פגישה חשובה בא להניע את הרכב ושום דבר לא קורה, מנסה ומנסה אבל הרכב לא זז, ואז מה קורה? מתחילים לדפוק על ההגה, מנסים להשיג רכב אחר ואין, מתחילים לצאת מהכלים ומפלט העצבים רק הולך ומתעצם. נעצור ונשאל מה זה שונה מהענן במדבר? הרי כשם שהקב"ה מנהיג את הענן כך בדיוק הוא מנהיג את האדם ואת רכבו, אם הרכב לא מניע זה לא סתם, הקב"ה אומר לך אני רוצה שתתעכב! (כמובן שאם אדם יכנס לרכב ללא מנוע או לרכב שכל שני וחמישי נתקע ו"פתאום באופן פתאומי לחלוטין" הרכב לא מניע, לא צריך לזרוק את זה על הקב"ה, על השטויות שאנו עושים אנו אחראים...). מי שמרגיש שולט לא יבין את זה אבל מי שמרגיש נשלט יתעשת מהר מאד, לא יכעס ולא יתעצבן ויעשה השתדלות למצוא פתרון לבעיה, אם יצליח יצליח ואם לא יצליח יודיע שלצערו הוא לא יצליח להגיע לפגישה ויקבע מועד אחר...

חברים יקרים!

השבת הוא יום של אמונה, יום בו אנו מפנימים את ההכרה שיש מנהיג אחד לבירה. ההכרה הזו תביא אותנו להיות בעמדה של נשלטים ולא שולטים. כדי להפנים את ההכרה הזו עלינו לנצל את השבת בצורה נכונה, לא לראות בשבת כאמצעי לאגירת כוחות פיזים להמשך השבוע, אלא יום בו אנו יוצקים תוכן רוחני שילווה אותנו בששת ימי המעשה ויעזור לנו לראות את המציאות במבט נכון ואמתי.

הרגשת שליטה מסוכנת גם בין האדם לזולתו. חובתו של האדם לא להיות בעמדת שליטה אלא בעמדת שליחות.. פעמים שנדרש מהאדם לתת פקודות והוראות לזולת אך אסור שנתנית הפקודות וההוראות תבוא מתוך הרגשת עליונות אלא מתוך הרגשת ייעוד.

כדי לא להיכשל בהרגשת שליטה עלינו להזכיר לעצמנו מאין באנו, להסתכל אחורה ולהבין שכשם שאנו לא רצינו שישלטו עלינו, כך בדיוק אנו לא נשלט על אחרים.
שבת שלום ומבורך!!!

